

Libris^{RO}
Respect pentru oameni și cărți

SFÂNTUL
AMBROZIE DE LA OPTINA

Sfaturi pentru
familia creștină

Traducere din limba rusă
de dr. teol. Gheorghe Zapotinski

ediția a doua

Editura Platytera
Colecția Isihasm

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Starețul Ambrozie de la Optina	6
Despre căsătorie	50
Despre copii	56
Despre boală	74
Despre moartea celor apropiați	92
Despre virtuți și patimi	99
Încercările și ispitele	123
Păstrarea evlaviei	144
Despre cei ce te jignesc și despre cei ce te urăsc . . .	153
Acatistul Cuviosului Ambrozie de la Optina	162
Adendă: Soborul Preacuvioșilor Părinți și Stareți care au strălucit la Sihăstria Optina	177
Canonizarea Soborului Preacuvioșilor Părinți și Stareți care au strălucit la Mănăstirea din Pustia Optinei . . .	179
Troparul și Condacul Soborului Preacuvioșilor Părinți și Stareți care au strălucit la Sihăstria Optina	183
Viața Preacuvioșilor Stareți de la Optina	184
Acatistul Preacuvioșilor Stareți de la Optina	233

DESPRE CĂSĂTORIE

Fericirea este întemeiată pe frica de Dumnezeu

Te felicit cu ocazia căsătoriei lui N. ... Soților le doresc din inimă unire și pace în căsătorie, iar ție mângâiere din partea ascultării lor bune, precum și cinste și respect cvenit părinților din partea copiilor înțelepți și ascultători. Totuși toți trei trebuie să vă amintiți mereu și să nu uitați, că doar atunci viața voastră va decurge în pace și fericire, când nu vom uita de noi și nu vom uita de Dumnezeu, Creatorul nostru și Mântuitorul și Dătătorul bunătăților vremelnice și veșnice. A nu-L uita însă pe El înseamnă să ne străduim să viețuim conform poruncilor Lui Dumnezeu și de viață dătătoare, iar în cazul încălcării lor, din cauza neputințelor noastre, să ne căim cu sinceritate și să ne îngrijim imediat pentru îndreptarea greșelilor noastre și a abaterilor de la poruncile lui Dumnezeu.

Atotbunul Dumnezeu să vă întărească pe calea Sa mântuitoare!

Greutățile familiale

Greutățile familiale trebuie să le îndurăm ca pe o soartă aleasă de către noi de bună voie. Gândurile ascunse în acest caz sunt mai degrabă dăunătoare decât utile. Este mântuitor doar să te rogi lui Dumnezeu pentru tine personal și pentru familie, ca să rânduiască El ceea ce ne este folositor potrivit sfintei Sale voi.

Vă doresc din suflet să puneți în practică toate cele pe care le-ați exprimat într-o formă concisă în nota voastră referitoare la înțelegerea corectă a faptelor și comportării pline de blândețe față de alții, la suportarea cu bunăvoință a suferințelor, și la respingerea înțeleaptă a intrigilor omenești și uneltirilor vrăjmașului străvechi. Amintiți-vă de proorocul rege David, care prin ajutorul lui Dumnezeu îndurând potrivnicia sorții, scria: „Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea. M-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului (păcătoșeniei). Și a pus pe piatră (poruncile Domnului) picioarele mele și a îndreptat pașii mei” (Psalmul 39).

E cu neputință a trăi împreună fără conflicte

Îmi scrii despre o întâmplare care v-a lăsat o impresie neplăcută. Ce e de făcut? Oamenii din vechime au hotărât că nu poți trăi fără pilde, și au adăugat că și oala cu oala se ciocnesc, cu atât mai mult oamenii care viețuiesc împreună, nu pot să o facă fără să a se ivi conflicte. Și aceasta se întâmplă îndeosebi din cauza divergențelor de opinii referitoare la diferite lucruri: unul gândește pe parcursul lucrurilor într-un fel, iar altul altfel, unul este convins de dreptatea sa, care i se pare bine fundamentată și de neclintit, iar celălalt se încrede în cugetările sale. Dacă în regula de început a aritmeticii se adună unu cu unu și iese doi, dacă în a treia regulă înmulțind doi cu doi va ieși deja patru; când însă se va ajunge la fracții, va fi o cifră sus și alta jos, iar între ele o linie: astfel se întâmplă și în treburile omenești. Dacă sunt împărțite prea mult, va fi neplăcere și sus și jos, cu o oarecare piedică la mijloc.

Eu astfel ți-am scris și ți-am vorbit înainte vreme, și astfel îți voi spune și acum: dacă vei crede în Pronia lui

Dumnezeu și vei nădăjdui în ajutorul atotputernic a lui Dumnezeu, atunci nu vei întâlni nici un fel de neajunsuri... și... te vei folosi totdeauna de puțința liniștii sufletești. Când însă te vei îngriji de ceea ce nici nu se poate întâmpla (pentru că presupunerile sunt în mare parte neavărate și greșite), atunci în zadar te vei neliniști.

Ți-e teamă ca nu cumva deodată să te refuze. Din scrisorile primite de către mine nu văd nici măcar o aluzie la aceasta și nu cred că vor proceda astfel cu tine, dacă nu intervin oarecare evenimente deosebite, neprevăzute. Ce nu presupun oamenii! Nu da totdeauna atenție acestora. <...>

Iar pe tine te sfătuiesc să respecti calea de mijloc, regula de aur, în relația cu cei mai mici și cu cei mari, străduindu-te să nu insiști asupra celor ale tale și să-ți împlinești îndatoririle, după puțință, conducându-te de către frica lui Dumnezeu și conștiința ta.

Chemând asupra ta pacea și binecuvântarea lui Dumnezeu, îți doresc cu sinceritate toate cele folositoare sufletului. Neajunsurile exterioare trebuiesc însă răbdate.

Trebuie să răbdăm

Ai așteptat liniștire, alinare, însă ai primit supărare. Ce să faci? Nu te întrista, ci mângâie-te cu gândul că nu ești mai bună decât regele David, care în toată viața sa a suportat suferințe și amărăciuni din partea celor apropiați, de o sută de ori mai mari decât cele îndurate de către tine. Nu ți le voi descrie pe toate, ci îți voi spune doar că fiul său, Abesalom, a hotărât să-l detroneze pe tatăl său și a atentat la... viața lui. Însă Sfântul David s-a smerit cu sinceritate înaintea lui Dumnezeu și oamenilor, nu a respins muștrările, ci recunoscându-și fărădelegile sale înaintea lui Dumnezeu, le spunea cu smerenie altora că Dumne-

zeu i-a poruncit lui Șimei să-l blesteme pe David. Pentru o astfel de smerenie Dumnezeu nu doar că l-a iertat, ci i-a și întors împărăția.

...Trebuie să fim înțelepți, adică avem nevoie să ne îngrijim în primul rând pentru primirea milei lui Dumnezeu și mântuirii veșnice, și nu pentru întoarcerea împărăției precedente, adică a bunurilor vremelnice, care au căzut și cad din mâinile slăbite ale fiului. De fapt, este puternic Dumnezeu să-l îndrepte și pe el, însă doar dacă acesta va voi să se închine pe sine sub puternica mână a lui Dumnezeu. Pentru aceasta trebuie să ne rugăm cu smerenie și cu credință lui Dumnezeu, ca El să ne înțeleptească.

Îndestularea îi strică pe oameni

Referitor la N... cuvintele noastre sunt transmise corect, că O. A. v-a recomandat să o înfricoșați cu mânăstirea, pentru a o reține de la încercarea de a se întoarce în casa părintească din cauza cunoscută. Slavă lui Dumnezeu, că N... a rămas... să viețuiască împreună cu soțul, chiar și în lipsuri; însă îndestularea și abundența strică oamenii. De multă grăsimă, conform proverbului, și animalele turbează.

Despre interdicția divorțului

N. vă spune că divorțul între soți este interzis de către Domnul Hristos. Citim propriile cuvinte ale Domnului: „Eu însă vă spun vouă: Că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter” (Matei V, 32).

Din acestea fiecare poate vedea că divorțul este interzis de către Domnul, însă nu în mod necondiționat. Dacă soții își respectă fidelitatea unul față de altul, atunci

nu trebuie să divorțeze; în caz contrar este neplăcut să-i obligi pe soți să stea împreună. Această regulă este urmată și de către Sfânta Biserică <...>

Mângâiere soției părăsite

Scrii că soțul te-a părăsit și tu, neavând un adăpost sigur, pe care ți l-ai dori, te întristezi. De aceea ai hotărât să apelezi la Dumnezeu și să-l rogi pe El, pe temeiul cuvintelor evanghelice: „Cereți, și vi se va da...”. Ei bine, cere, să ceri cu tărie și răbdare – și vei primi.

Fii însă cuviincioasă în ceea ce ceri. El a spus: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte (adică temporale) vi se vor adăuga”. Ne învață să cerem astfel: „...vie Împărăția Ta, fie voia Ta...” și „intrați pe ușa cea strâmtă în Împărăția Cerului”. Iar Sfântul Apostol Iacov spune: „Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, ca să risipiți în plăceri”.

Deci, cere-i lui Dumnezeu răbdare, și El îți va da, și te va întări pe calea care duce în Împărăția Cerului. El spune: „Eu sunt Calea și Adevărul”. Nu știi intențiile Domnului referitoare la tine, de aceea roagă-te ca să te acopere voia Lui cea Sfântă. În aceasta pune-ți cu smerenie toată speranța și nădejdea ta.

Pentru soțul-bețiv roagă-te lui Dumnezeu

Soțul tău s-a dedat peste măsură băuturii, iar tu te porți cu el cu asprime, îl bați atunci când se îmbată. Prin bătaie nimic nu vei obține, ci mai rău îi vei atrage ținerea de minte a răului. Mai bine roagă-te cu nădejde și credință Sfântului Ioan, Botezătorul Domnului, și mucenicului Bonifaciu, pentru ca Atotbunul Dumnezeu, pentru rugă-

ciunile dreptilor săi, să-l îndepărteze de calea pierzaniei... și să-l întoarcă pe calea vieții cumpătate.

Căsătoria între rude

Mă întrebi despre căsătoria nepoatei și nepotului cu rude, spunând că în ziua de astăzi este îngăduit. Ce folos e dacă se permite! Nu există fericire familială în acest caz; și aceasta se reflectă prin boli incurabile și asupra copiilor... de aceea eu nu pot recomanda astfel de căsătorii.

Unui catolic, căsătorit cu o ortodoxă

Dacă sunteți de acord să primiți adevărul ortodoxiei, atunci ar trebui să-l primiți fără nici un fel de condiții, ca pe un adevăr. Dumneavoastră însă scrieți: „Sunt gata să îndeplinesc dorința soției mele, însă doar în cazul dacă jertfind convingerile mele o voi vedea deplin sănătoasă”.

O să vă răspund că această condiție nu este binevenită, pentru că boala soției voastre poate că s-a întâmplat din vina voastră: fie nu respectați sărbătorile în relația conjugală, fie n-ați fost fidel soției, fapt pentru care se și pedepsesc soțiile cu boli, pentru că soțului îi este plăcut să aibă totdeauna o soție sănătoasă. Dacă însă vă veți strădui să vă îndreptați cu adevărat viața voastră și veți primi cu sinceritate adevărul ortodoxiei, atunci este puternic Dumnezeu să-i întoarcă sănătatea soției dumneavoastră, în cazul în care aceasta v-ar fi de folos. Atotbunul Dumnezeu îngăduie totdeauna doar cele ce sunt spre binele și folosul nostru sufletesc, spre mântuire.

Dumnezeu spune despre Sine în Evanghelie: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”. Rugați-vă Atotbunului Dumnezeu cu sinceritate și credință, ca să vă aducă pe adevărata cale mântuitoare.

DESPRE COPII

Frica de o naștere grea

Vă îngrijorează nașterea grea: și vă îngrijorează și vă înfricoșează atât de mult, încât acest gând dominant vă împiedică să vă folosiți de orice bine al vieții, și de aceea doriți să vi se rânduiască o rugăciune pentru întărire. În tradiția ortodoxă se apelează în acest caz la Maica Domnului, la icoana Ei numită „Feodorovskaia”. Împrumutați sau pictați-vă această icoană, a cărei sărbătorire se face de două ori pe an: la 14 martie și 16 august (27 martie și 29 august pe stil nou). Dacă veți voi, puteți să faceți priverghere acasă în ajunul acestor sărbători, iar în ziua sărbătorii, o rugăciune cu acatistul Maicii Domnului. Dacă aveți râvnă, puteți săvârși aceasta și în altă vreme, după cum veți dori. Puteți să vă rugați zilnic Împărătesei Cerului, spunându-i nu mai puțin de douăsprezece ori pe zi troparul „Născătoare de Dumnezeu Fecioară bucură-te...”, însoțit măcar de închinăciuni. Tot de atâtea ori citiți condacul ei: „Nu avem alt ajutor, nu avem altă nădejde afară de Tine, Stăpână. Ajută-te nouă, în Tine nădăduim și cu Tine ne lăudăm: că robii Tăi suntem, să nu ne rușinezi”.

Datoriile nașilor de botez

Nu trebuie să refuzați insistent a boteza un copil. Ne va judeca Dumnezeu Atotștiutorul, Care cunoaște foarte

bine în ce măsură pot să-i îndrume în zilele noastre nașii pe copii duhovnicești. De fapt, ei trebuie să se roage des pentru fiii duhovnicești, ca Dumnezeu... să-i țină pe calea evlaviei și cucerniciei și să nu le îngăduie să rătăcească cu totul de la calea mântuirii; și în general, rugăciunea pentru cei apropiați trebuie adusă cu smerenie Atotștiutorului și Atotputernicului Dumnezeu. Unde nu se poate să ajuți prin faptă și sfat, avem poruncă să ne rugăm unii pentru alții, și ne vom vindeca.

Despre copilul abandonat (la ușa casei)

Nu te tulbura deloc, că la ușa voastră a fost abandonat un prunc de parte bărbătească, și nu vă sustrageți de la această faptă creștinească. Acordați-i pruncului ajutorul și sprijinul vostru, mai întâi printr-o simplă educație, iar dacă Domnul Dumnezeu va prelungi zilele lui și ale voastre, atunci și în călăuzirea creștină, pentru ca noi înșivă să aflați pentru aceasta mila lui Dumnezeu.

În Sfânta Scriptură se spune: „Fericit este cel ce are sămânță în Sion”, adică fericit este cel care va avea în Biserica triumfătoare a lui Hristos măcar un singur fiu duhovnicesc.

Îmi scrieți că îi puteți da acestui copil educație într-o bună familie fără copii, ajutându-i atât lui, cât și celor care îl vor educa. Bine veți face dacă veți proceda așa <...>

Îmi scrieți, de asemenea, că îl puteți înfia. Nu vă sfătuiesc să faceți această formalitate: ci străduiți-vă în primul rând să-i dați o educație creștină, și în același timp și educație, nu înaltă și strălucită, ci folositoare pentru viață, pentru ca să fie om practic, care va putea să-și câștige pâinea cea de toate zilele.

Iar în al doilea rând, puteți să-l înzestrați cu un capital bănesc corespunzător, depunând acest capital într-o oa-

recare bancă, cu condiția ca să poată primi acest capital atunci când va ajunge la majorat. Dacă însă va muri înainte de majorat, atunci conducerea locală trebuie să împartă acest capital văduvelor și orfanilor după cum consideră potrivit. Iar procentele care provin de la capital, pot fi primite de către cei care-l vor educa. <...>

Educația creștină

Vă neliniștește grija, vă întrebați cum să le oferiți copiilor voștri o educație creștină, și vă exprimați în felul următor această grijă: „În fiecare zi cunosc din experiență că nu am suficientă tărie pentru împlinirea datoriei de conștiință, simțindu-mă incapabilă să formez sufletul omului după chipul și asemănarea învățaturii Dumnezeiești”. Ultimul gând este exprimat cu exagerare și privește mai mult ajutorul și sprijinul lui Dumnezeu; iar vouă vă este suficient să vă educați copiii în frică de Dumnezeu, să-i înzestrați cu învățături și deprinderi creștine și prin povește să-i apărați de concepții străine Bisericii creștine. Binele pe care-l semănați în sufletele copiilor voștri în tinerete, poate să înghețe mai târziu în inimile lor, când vor ajunge la bărbăția vârstei, după încercări amare la școală și în viață, cu care adeseori rup ramurile unei bune educații familiale creștine.

Experiența de veacuri ne arată că însemnarea cu semnul Sfintei Cruci are o mare putere asupra tuturor acțiunilor omului, pe parcursul întregii sale vieți. De aceea trebuie să vă îngrijiți să înrădăcinați în copii obiceiul de a se îngrădi mai des cu semnul Sfintei Cruci, și îndeosebi înainte de a mânca și a bea, la culcare și când ne sculăm, înainte de plecare, înainte de a ieși și de a intra undeva. E important să fie învățați copiii să nu se însemneze cu

semnul crucii neglijent sau după cum e la modă, ci cu exactitate, începând de la frunte până la piept, și la amândoi umerii, pentru ca crucea să fie corectă.

<...> Nu ar fi rău ca în afară de educatoarele, dacă e posibil, să aveți o bună dădacă de naționalitate rusă: celelalte educatoarele să se îndeletnicească cu ale lor, iar educatoarea ortodoxă – cu partea ortodoxă, și îndeosebi cu semnul Sfintei Cruci; și tot ei să i se ceară răspundere pentru această lucrare. Străduiți-vă să împliniți aceasta în măsura posibilităților; nu e îngăduit să o scăpați din vedere. Însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, mulți oameni au fost apărați de mari nenorociri și pericole. <...>

Îmi scrieți: „Aș dori ca împreună cu soțul să evităm acele divergențe în privința educației, pe care le văd aproape în toate familiile”. Da, e un lucru cu adevărat înțelept! Însă a dezbate aceasta în prezența copiilor, precum ați observat, nu este folositor. Așa că în caz de divergențe mai bine evitați sau plecați, sau comportați-vă ca și când n-ați auzit; însă nu dezbateți opiniile voastre contradictorii, atunci când sunt prezenți și copiii. Sfatul și judecata în această privință trebuie să fie în singurătate, și pe cât se poate cu mai mult sânge rece, pentru ca să fie mai adevărat. De fapt, dacă veți reuși să sădiți în inimile copiilor voștri frica de Dumnezeu, atunci nu vor avea o influență atât de negativă asupra lor diferitele ciudățenii omenești.

<...> Observați la fiul dumneavoastră răceală sau un deficit de afecțiune și alte neajunsuri. Însă în copilărie, în general, puțini dezvoltă sentimente adevărate: în cele mai multe cazuri ele se manifestă la o vârstă mai înaintată, atunci când omul va începe mai bine să înțeleagă și va fi experimentat ceva în viață. Pe lângă aceasta, abundența simțămintelor interioare duce pe neobservate la o